

ПУБЛІЧНИЙ ЗВІТ
НАЧАЛЬНИКА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
за 2023 рік

I.	ВІДКРИТІСТЬ І ДОСТУПНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВЛАДИ	2 – 6
	Інформаційна діяльність	2 – 3
	Доступ до телерадіомовлення	3
	Взаємодія з громадським сектором	3 – 4
	Розгляд звернень громадян	4 – 5
	Організаційно-кадрові питання	5 – 6
II.	БЕЗПЕКА РЕГІОНУ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ	7 – 8
III.	СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	9 – 10
IV.	БЮДЖЕТНА СФЕРА	10 – 11
V.	ЕКОНОМІКА	11 – 16
	Промисловість	11
	Інвестиційна діяльність	12
	Зовнішньоекономічна діяльність	12 – 13
	Підтримка підприємництва	13 – 14
	Міжнародне співробітництво та міжнародна технічна допомога	14 – 15
	Надання адміністративних послуг	15 – 16
VI.	АГРАРНИЙ КОМПЛЕКС	16 – 17
VII.	ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ, ТРАНСПОРТ І ЗВ'ЯЗОК	17 – 19
VIII.	РУЙНУВАННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ	19 – 22
	Об'єкти житлового фонду	19
	Об'єкти соціальної інфраструктури	19 – 20
	Об'єкти бізнесу	20
	Об'єкти сфери житлово-комунального господарства	20 – 21
	Дорожня інфраструктура	21
	Державні кошти на відновлення	21 – 22
IX.	ЕКОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ	22 – 23
X.	РИНОК ПРАЦІ	23 – 24
XI.	СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА	24 – 27
	Соціальний захист населення та пенсійне забезпечення	24 – 25
	Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб	25
	Соціальний захист військовослужбовців та членів їх родин	25 – 26
	Соціальний захист дітей та багатодітних родин	26 – 27
XII.	ОСВІТА	27 – 29
XIII.	ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я	29 – 30
XIV.	ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ	30 – 31
XV.	КУЛЬТУРА ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ	31 – 32

I. ВІДКРИТІСТЬ І ДОСТУПНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВЛАДИ

Інформаційна діяльність

Чернігівська обласна державна адміністрація (обласна військова адміністрація) здійснює роботу з дотриманням, зокрема, принципів публічності та врахування громадської думки.

Облдержадміністрація підтримує та вдосконалює конструктивну співпрацю з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, медіа та громадськістю. У своїй діяльності забезпечує принцип відкритості. Жодному медіа не було відмовлено в отриманні коментаря посадових осіб облдержадміністрації чи участі в організованих нею заходах (з урахуванням обмежень воєнного часу).

Інформування про поточну ситуацію в області та діяльність облдержадміністрації здійснюється через наповнення офіційного вебсайту та сторінок у соціальних мережах, під час публічних заходів, у коментарях та інтерв'ю посадових осіб для медіа, в тому числі іноземних.

З травня 2023 року організовано регулярну роботу офіційного медіацентру Чернігівської обласної військової адміністрації як майданчика для ефективної комунікації з місцевими медіа та платформи для поширення достовірної інформації про хід відновлення області, реалізацію та перспективи реформ у державі й інші актуальні напрями.

У 2023 році на базі медіацентру проведено 48 брифінгів за участю посадовців облдержадміністрації та її структурних підрозділів, військових, рятувальників, правоохоронців, залучених експертів з різних галузей.

Крім того, впродовж року проведено низку інформаційних заходів та кампаній з основними акцентами на:

- підтримці Збройних Сил України та інших складових Сил оборони;
- формуванні в Україні бригад Гвардії наступу;
- можливостях рекрутингу до різних підрозділів Сил оборони, важливості оновлення військовозобов'язаними даних у ТЦК та СП;
- реалізації Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» та важливості дбати про власне ментальне здоров'я;
- патріотичному вихованні, важливих віхах та знаменних подіях в історії України, формуванні шанобливого ставлення до добровольців та ветеранів війни;
- приверненні уваги до загрози вибухонебезпечних предметів та правилах поведінки з ними;
- реалізації Урядової програми «Відновлення» для осіб, житло яких було пошкоджене чи знищене внаслідок бойових дій;
- роботі Національного інформаційного бюро, рекомендаціях для осіб, рідні чи близькі яких потрапили в полон;
- підвищенні обізнаності щодо здорових харчових звичок;
- значенні процесу приватизації державного майна для жителів України та представників бізнесу;
- безпеці дорожнього руху, правилах поведінки на дорогах, важливості дотримання габаритно-вагових обмежень під час вантажних перевезень.

Було розміщено більше 300 білбордів та 100 сітілайтів зовнішньої реклами соціального характеру.

З метою підтримки друкованих медіа під час воєнного стану в рамках Обласної програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2023 – 2024 роки з редакціями локальних реформованих екскомунальних друкованих медіа укладено договори на загальну суму майже 440 тис. грн, що дозволило підтримати спроможність локальних видань до сталого функціонування у складних економічних умовах.

Редакціям надавалась методична, інформаційна, організаційна підтримка, зокрема, щодо залучення коштів донорів і грантодавців для подальшої діяльності медіа, допомога у підготовці грантових заявок.

Забезпечено постійний моніторинг інформаційного простору та проактивне реагування на кризові події. Обласна державна адміністрація готувала та якнайширше розповсюджувала повідомлення, спрямовані на консолідацію жителів області та деконструкцію наративів держави-агресора. Налагоджено комунікацію та співпрацю в цьому напрямі з Центром протидії дезінформації при РНБО України.

Доступ до телерадіомовлення

Наприкінці 2022 року завдяки низці звернень до центральних органів влади досягнуто рішення про встановлення в області 4 додаткових телекомунікаційних веж для трансляції сигналу державної багатоканальної телемережі МХ-7.

У 2023 році за сприяння обласної державної адміністрації Чернігівською філією Концерну РРТ забезпечено облаштування 3 додаткових телекомунікаційних об'єктів у прикордонних територіальних громадах для потреб телемережі МХ-7. Ще одна вежа використана на наявному об'єкті Концерну в південній частині області.

Реалізація проєкту дозволила забезпечити практично повне покриття території області, зокрема прикордонних районів, сигналом телемережі МХ-7.

На сьогодні в тестовому режимі в телемережі МХ-7 транслуються 9 телеканалів, у тому числі програми Суспільного мовника, окремі провідні загальнонаціональні канали, парламентський телеканал «Рада», «Армія ТБ» та інші.

Додаткові телекомунікаційні об'єкти у прикордонні також використовуються для трансляції в FM-діапазоні програм Першого каналу «Українського радіо» та «Армія FM – військове радіо».

Взаємодія з громадським сектором

Обласна державна адміністрація взаємодіє з громадянським суспільством, використовуючи такі механізми як консультації з громадськістю, участь у Громадській раді при обласній державній адміністрації та робочих групах, громадські експертизи і моніторинги, громадські слухання, інформаційні запити.

У 2023 році оприлюднено 72 інформаційні повідомлення щодо проведення електронних консультацій, зокрема щодо 5 проєктів розпоряджень начальника обласної військової адміністрації, 28 проєктів обласних програм та змін до них, 38 проєктів звітів про виконання у 2022 році обласних програм, один проєкт

орієнтовного плану проведення обласною державною адміністрацією консультацій з громадськістю на 2024 рік

Забезпечено роботу Громадської ради при обласній державній адміністрації. Протягом 2023 року відбулось одне засідання Громадської ради та п'ять засідань її президії.

Організаціям громадянського суспільства надавалась інформаційна та організаційна підтримка, інша допомога.

Для забезпечення ефективної співпраці та координації дій між органами влади та волонтерськими організаціями у 2023 році створено Штаб волонтерів Чернігівської області, який складається із 6 комісій (з питань територіальних громад, військових, цивільних, ВПО та біженців, відбудови області, медицини) та Об'єднаного штабу волонтерів.

Завдяки проекту ГО «Інноваційні соціальні рішення» в межах гуманітарного реагування в містах Чернігові та Ніжині у 2023 році відкрито безпечні простори для дівчат та жінок «Вільна», де можна отримати спеціалізовані сервіси психологічної та соціальної допомоги, а також надається підтримка жінкам, які постраждали від гендерно зумовленого насильства.

З метою забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у подоланні конфліктів, встановленні миру, протидії безпековим викликам, системній протидії гендерно зумовленому насильству за підтримки МБФ «Український Жіночий Фонд» та сприяння Апарату Урядової уповноваженої з питань гендерної політики в області в серпні 2023 року утворено Коаліцію «Чернігівщина 1325», до якої увійшли державні структури та громадські організації.

У листопаді 2023 року за сприяння ВБО «Конвіктус Україна» у м. Чернігові відкрито Безпечний простір для жінок та дівчат «Рівна – рівній» для надання послуг жінкам та дівчатам із вразливих груп, у тому числі тим, хто постраждав від гендерно зумовленого насильства.

Розгляд звернень громадян

Упродовж 2023 року на адресу Чернігівської обласної державної адміністрації надійшло 11337 письмових звернень громадян, що на 1105 менше, ніж у 2022 році.

Найбільше звернень у звітному періоді надійшло від жителів м. Чернігова (4215), Чернігівського (1701), Ніжинського (1079), Корюківського (873) районів.

22,5 % складають звернення від громадян, які потребують соціального захисту та підтримки. Зокрема, це особи з інвалідністю I, II та III груп, одинокі матері, багатодітні сім'ї, жінки, яким присвоєно почесне звання «Мати-героїня», учасники війни, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники бойових дій, діти війни, ветерани праці, потерпілі та учасники ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

1,8 % письмових звернень надійшло через органи влади вищого рівня, з них від Офісу Президента України – 138, Кабінету Міністрів України – 48, Верховної Ради України – 18.

Через Державну установу «Урядовий контактний центр» у звітному періоді надійшло 10 209 (90 %) звернень, на електронну пошту – 297.

Упродовж 2023 року найбільше звернень надійшло щодо вирішення питань соціального захисту – 5445, що становить 48 % від загальної кількості (у 2022 році – 6091 звернень, або 49 %). Актуальними для мешканців області були питання комунального господарства – 2818, або 25 % від загальної кількості (3886 – у 2022 році, або 31 %). 4 % звернень стосувались питань охорони здоров'я, 2,1 % – цивільного захисту населення та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, 2 % – діяльності органів місцевого самоврядування, 1,8 % – транспорту і зв'язку, 1,7 % – аграрної політики і земельних відносин, 1,6 % – освіти та науки, 0,7 % – дотримання законності і правопорядку, 0,7 % – забезпечення житлом (покращання умов проживання), 0,5 % – питань праці і заробітної плати, інших питань – 11,4 %.

Питання, порушені у 424 зверненнях, вирішено позитивно, по інших надано роз'яснення.

На «гарячу лінію» голови обласної державної адміністрації у звітному періоді звернувся 581 мешканець області (685 у 2022 році). Порушені у 15 зверненнях питання вирішені позитивно, 188 звернень потребували додаткового вивчення та проведення перевірки, щодо 393 надані роз'яснення та консультації.

Для оперативного вирішення питань, з якими звертаються громадяни, керівництвом облдержадміністрації проведено 18 особистих прийомів громадян.

На офіційному вебсайті облдержадміністрації функціонує тематична рубрика «Звернення громадян».

Організаційно-кадрові питання

Станом на 01.01.2024 штатна чисельність обласної та районних державних адміністрацій склала 1342 одиниці, з них державних службовців – 1168. Гранична чисельність обласної державної адміністрації – 617 одиниць, районних державних адміністрацій – 681.

Кадровий потенціал обласної та районних державних адміністрацій фактично формували 1080 працівників (апарату облдержадміністрації – 88, структурних підрозділів облдержадміністрації – 440, райдержадміністрацій – 552), з них державних службовців в облдержадміністрації – 431, у райдержадміністраціях – 507.

У 2023 році за поданням начальника Чернігівської обласної військової адміністрації утворено Чернігівську міську військову адміністрацію Чернігівського району Чернігівської області та призначено її начальника, а також призначено голів Новгород-Сіверської та Чернігівської районних державних адміністрацій, які набули статусу начальників районних військових адміністрацій.

Забезпечено проведення 18 засідань Кадрової комісії з розгляду кандидатур для погодження призначення на керівні посади в місцевих державних адміністраціях Чернігівської області.

Начальником Чернігівської обласної військової адміністрації погоджено призначення 7 заступників голів райдержадміністрацій, 12 керівників структурних підрозділів райдержадміністрацій, звільнення 5 заступників голів райдержадміністрацій і 13 керівників структурних підрозділів районних державних адміністрацій.

У період дії воєнного стану в Україні передбачено спрощену процедуру вступу на посади державної служби. Особи призначаються на посади державної служби без конкурсного відбору на підставі співбесіди, поданої заяви, заповненої особової картки встановленого зразка та документів, що підтверджують наявність у таких осіб громадянства України, освіти та досвіду роботи згідно з вимогами.

Упродовж 2023 року на посади державної служби обласної та районних державних адміністрацій призначено 238 осіб (до обласної державної адміністрації – 103, районних державних адміністрацій – 135).

Звільнено протягом року 282 державні службовці (з обласної державної адміністрації – 114, районних державних адміністрацій – 168).

Упродовж 2023 року начальником обласної військової адміністрації опрацьовано 5 запитів щодо погодження або вмотивованої відмови у погодженні призначення, звільнення керівників територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, керівників підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади. За результатами розгляду запитів було надано 3 погодження призначення та 2 погодження звільнення.

Здійснювався облік та контроль за дотриманням термінів дії контрактів з керівниками об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у місті, що перебувають у сфері управління Чернігівської обласної державної адміністрації. У 2023 році зареєстровано 9 контрактів та 5 додаткових угод до контрактів.

У 2023 році підвищили кваліфікацію 5576 державних службовців місцевих органів державної виконавчої влади, в тому числі 3 начальника місцевих військових адміністрацій, перші заступники та заступники голів місцевих державних адміністрацій. Переважно посадовці навчалися дистанційно за допомогою комунікаційної системи ЗСХ.

Нагороджено жителів області:

- 32 особи – державними нагородами (11 – орденами, 7 – медалями, 6 – присвоєно почесні звання, 8 захисникам присвоєно звання Герой України (помертньо);
- 6 осіб – Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, 4 – Подякою Прем'єр-міністра України;
- 9 осіб – відзнаками Ради національної безпеки і оборони України;
- 5 осіб – Почесною грамотою облдержадміністрації і обласної ради;
- 232 особи – Почесною грамотою обласної державної адміністрації;
- оголошено 982 Подяки голови обласної державної адміністрації.

У 2023 році забезпечено передачу 145 державних нагород України сім'ям загиблих військовослужбовців та цивільних мешканців області, нагороджених помертньо (під час 10 зустрічей начальника обласної військової адміністрації з родинами загиблих). Забезпечено вручення 39 орденів, медалей та нагрудних знаків до почесного звання; 14 відзнак Президента України «За оборону України» та нагрудних знаків до них; 10 відзнак Кабінету Міністрів України; 9 відзнак Ради національної безпеки і оборони України; 15 Почесних грамот Міністерства енергетики України.

II. БЕЗПЕКА РЕГІОНУ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

Робота органів влади та місцевого самоврядування області у 2023 році відбувалася в умовах збройної агресії РФ проти України.

Протягом року зареєстровано 1743 обстріли території області (14890 приходів). Внаслідок обстрілів прикордоння загинули 17 цивільних осіб та 30 цивільних осіб отримали поранення. 7 осіб (з них 1 дитина) загинули та 207 отримали поранення різного ступеню важкості через ракетний обстріл центру м. Чернігова 19.08.2023.

Відповідно до чинного законодавства у 2023 році продовжено:

- комендантську годину, особливий режим в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, рух транспортних засобів, перевірку документів у осіб, огляду речей, транспортних засобів;
- заборону відвідування лісів населенням;
- обмеження на реалізацію алкогольних напоїв та речовин, виготовлених на спиртовій основі;
- заборону навігації на всіх водних об'єктах області.

Упродовж звітнього періоду проведено 18 засідань ради оборони Чернігівської області, на яких розглянуто 79 питань.

Для потреб Сил оборони України спрямовано:

- 1,2 млн грн на придбання матеріально-технічних засобів для забезпечення потреб військових частин (за Програмою покращення матеріально-технічного забезпечення військових частин, які дислокуються на території Чернігівської області, на 2022 – 2023 роки);
- 30 млн грн на будівництво та нарощення інженерного обладнання та фортифікаційних споруд у межах території області, забезпечення технічними засобами охорони державного кордону, обладнання навчальних класів для підготовки особового складу (за Програмою матеріально-технічного забезпечення національного спротиву на території Чернігівської області на 2023 – 2024 роки);
- 12,7 млн грн на придбання 9 одиниць транспортних засобів, 3,2 млн грн на придбання запасних частин до автомобілів, спеціального обладнання для забезпечення проведення судових експертиз (за Програмою профілактики правопорушень у Чернігівській області на 2021 – 2025 роки).

01.12.2023 розпорядженням начальника обласної військової адміністрації затверджено Програму покращення матеріально-технічного забезпечення військових частин, які дислокуються на території Чернігівської області, на 2024 – 2025 роки, якою передбачено фінансування на загальну суму 400 млн грн, з них 300 млн грн – за рахунок обласного бюджету. Кошти планується спрямувати на покращення матеріально-технічного забезпечення військових частин (придбання матеріально-технічних засобів, запасних частин, комплектуючих та матеріалів для проведення ремонту техніки й обладнання; побутових приладів,

будівельних матеріалів) та забезпечення оснащення військових частин засобами зв'язку, системами спостереження.

У звітному періоді проводились роботи з будівництва інженерно-технічних і фортифікаційних споруд. Роботи продовжуються.

Станом на 01.01.2024 (з 24.02.2022) у результаті роботи груп розмінування ДСНС України та інших відомств обстежено 41,373 тис. га територій, з них 37,837 тис. га сільгоспугідь, 246,7 км доріг, 569,3 км залізничних колій, 53,2 км ліній електропередач. Знешкоджено понад 81 тис. вибухонебезпечних предметів.

Єдина державна система цивільного захисту у 2023 році функціонувала у ступені готовності «ПОВНА ГОТОВНІСТЬ».

Фонд захисних споруд цивільного захисту області складають 2390 об'єктів: 148 сховищ, 440 протирадіаційних укриттів, 15 споруд подвійного призначення, 1790 найпростіших укриттів. Для ремонту фонду захисних споруд цивільного захисту та їх оснащення територіальними громадами області у 2023 році освоєно понад 50 млн гривень.

Уточнено розрахунки населення, яке підлягає евакуації, та потребу в транспорті. У тому числі зроблено розрахунок евакуації населення, яке проживає в 20-кілометровій зоні від державного кордону України з рф.

З метою доведення сигналів та повідомлень цивільного захисту до керівного складу області, районів та територіальних громад в області функціонує територіальна автоматизована система централізованого оповіщення. Повідомлення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій до населення доводяться за допомогою радіоретрансляційного вузла та через Перший канал Українського радіо за допомогою ефірних радіопередавальних FM-станцій (у містах Чернігові, Бахмачі, Прилуках, Новгород-Сіверському, селищах Сосниці, Холмах) та радіостанції «Наше Радіо» для населення міста Чернігова і прилеглих населених пунктів. У цілому централізованим оповіщенням, з урахуванням телебачення, ефірного та проводового радіомовлення, охоплено до 85 % населення області.

Для оповіщення населення використовуються 98 електросирен С-40 та С-28 (централізованого запуску – 48, автономного запуску – 50). Крім того, у 12 територіальних громадах області встановлені 66 гучномовців у 35 населених пунктах з можливістю дистанційного включення і передачі звукових та голосових повідомлень.

З метою надання допомоги населенню у разі виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних з порушенням роботи систем централізованого водопостачання, водовідведення, електро-, газо- і тепlopостачання та усіх видів електронних комунікаційних послуг, в умовах правового режиму воєнного стану на території області розгорнуто 330 пунктів незламності.

Протягом 2023 року проведено 14 засідань обласної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, на яких розглянуто 39 питань.

ІІІ. СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Упродовж 2023 року було забезпечено злагоджену співпрацю з усіма 57 громадами області.

За участю керівництва облдержадміністрації, керівників структурних підрозділів облдержадміністрації, начальників районних військових адміністрацій, представників правоохоронних органів, керівників громад проведено низку нарад, у ході яких вивчено стан соціально-економічного розвитку та проблематику громад.

У 2023 році під час робочих поїздок начальник обласної військової адміністрації відвідав 20 територіальних громад області. Під час зустрічей з активами громад вивчалась проблематика територій та напрацьовувались узгоджені рішення для підвищення якості та безпеки життя людей.

Продовжила роботу Рада територіальних громад Чернігівської області, членами якої є керівники громад та начальники районних військових адміністрацій. Проведено 2 засідання, на яких розглянуті питання бюджету, цивільного захисту, мобілізації, організації роботи закладів освіти та охорони здоров'я у воєнний час, транспорту, зв'язку та житлово-комунального господарства тощо. Обговорювалися й інші нагальні питання та приймалися конструктивні рішення.

За активної участі представників обласної державної адміністрації, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування області проходили засідання Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України, а також засідання його робочих органів – Палати місцевих влад, Палати регіонів та Президії.

У рамках Конгресу відбувалася пряма та відверта комунікація з представниками влади всіх рівнів у регіонах. За результатами засідань Конгресу та робочих органів напрацьовані відповідні управлінські рішення для пришвидшення вирішення проблемних питань у громадах.

Зокрема, 12.10.2023 робота розширеного засідання Президії Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України відбувалася навколо питань, важливих для жителів Сумської та Чернігівської областей, зокрема, щодо підтримки бізнесу на прифронтових та деокупованих територіях, покриття прифронтових територій українським теле- та радіосигналом, відновлення пошкоджених об'єктів, компенсації за знищене майно тощо.

За поданням начальника обласної військової адміністрації у 2023 році на розгляд Чернігівської обласної ради внесено 39 проєктів рішень, у тому числі з питань екології та природних ресурсів, реорганізації та перейменування комунальних закладів та установ, що знаходяться у сфері управління облдержадміністрації, надання у користування мисливських угідь та припинення права користування угіддями, кадрових питань тощо.

У співпраці з органами місцевого самоврядування у звітному періоді в області створено 12 спеціалізованих служб підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, з них:

- 2 денні центри соціально-психологічної допомоги з «кризовими кімнатами» у містах Чернігові та Ніжині – за підтримки міжнародних партнерів;

- 7 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, створених власними силами органів місцевого самоврядування;
- 3 консультативні служби, дві з яких (у Борзнянській та Сосницькій громадах) – за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, одна (у м. Прилуках) – за рахунок коштів громади.

Загалом станом на 01.01.2024 у 34 громадах області діють 45 спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб.

IV. БЮДЖЕТНА СФЕРА

У 2023 році обласний бюджет Чернігівської області за доходами (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) виконаний в обсязі 3,3 млрд грн, що на 774 млн грн (на 30,3 %) більше, ніж у 2022 році.

Зокрема, власні доходи загального фонду обласного бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів) виконані в обсязі 1,6 млрд грн, понад план отримано 90,4 млн грн (+5,9 %). Порівняно з 2022 роком такі надходження зросли на 151,7 млн грн (+10,4 %).

Видатки проведені у звітному періоді в сумі 3,2 млрд грн (загальний фонд бюджету – 2,1 млрд грн, спеціальний фонд – 1,1 млрд грн) та зросли порівняно з 2022 роком на 950,1 млн грн (+42,4 %). Зростання видатків відбулось за всіма галузями бюджетної сфери, що обумовлено збільшенням у 2023 році порівняно з 2022 роком надходжень до дохідної частини загального та спеціального фондів обласного бюджету (за власними доходами – на 13,6 %, за міжбюджетними трансфертами, переважно за рахунок субвенцій з державного бюджету на відновлення інфраструктури, – на 59,3 %) та, насамперед, повноцінним функціонуванням більшості установ бюджетної сфери, які призупиняли діяльність в області у 2022 році через збройну агресію рф проти України.

У галузевій структурі видатків обласного бюджету на освіту припадає 33,1 % усіх видатків (1,06 млрд грн), на соціальний захист та соціальне забезпечення – 14,5 % (464,1 млн грн), на охорону здоров'я – 6,8 % (216,8 млн грн), на культуру – 6,2 % (199,3 млн грн), на фізкультуру і спорт – 2,7 % (84,7 млн грн), на державне управління – 1,1 % (34,9 млн грн), на ремонт доріг (субвенція з державного бюджету) – 20,9 % (668 млн грн), на інші програми, враховуючи міжбюджетні трансферти, передані бюджетам громад і районним бюджетам, – 14,7 % (467,8 млн грн).

За економічною класифікацією бюджету (з урахуванням одержувачів бюджетних коштів) питома вага видатків загального фонду за захищеними статтями становила 93 % (на оплату праці з нарахуваннями на заробітну – 71,4 %, на оплату комунальних послуг і енергоносіїв – 9,5 %, на медикаменти і харчування – 5,2 %, на інші захищені видатки – 6,9 %), на незахищені статті витрат – 7 %.

Кредиторська заборгованість за видатками загального фонду обласного бюджету станом на 01.01.2024 складала 2,1 млн грн (зменшилась порівняно з 01.01.2023 на 129,7 тис. грн, або на 6 %).

У 2023 році на виплату заробітної плати з нарахуваннями працівникам установ бюджетної сфери з обласного бюджету направлено близько 1,3 млрд грн,

що на 0,1 млрд грн (на 8,3 %) більше, ніж у 2022 році. Заробітна плата виплачувалась у встановлені терміни та в повному обсязі, заборгованість відсутня.

Установами та організаціями, що фінансуються з обласного бюджету, на проведення розрахунків за спожиті енергоносії і комунальні послуги за рахунок коштів загального фонду спрямовано 152,3 млн грн, або 100 % зареєстрованих зобов'язань. Заборгованість за спожиті енергоносії та комунальні послуги установ, які утримуються з обласного бюджету, станом на 01.01.2024 відсутня.

На здійснення заходів із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій, у тому числі воєнної надзвичайної ситуації державного рівня, з обласного бюджету використано 1,9 млн гривень.

Разом з тим, через зарахування до державного бюджету податку на доходи фізичних осіб в частині оподаткування доходів у вигляді грошового забезпечення військовослужбовців у IV кварталі 2023 року обласний бюджет розрахунково недоотримав доходів у сумі 175,6 млн грн, разом усі місцеві бюджети області – понад 0,9 млрд гривень.

Прогнозна втрата доходів обласного бюджету у 2024 році становить 0,7 млрд грн, у цілому по бюджетах Чернігівської області – майже 3,7 млрд гривень.

V. ЕКОНОМІКА

Промисловість

Через повномасштабне військове вторгнення рф область зазнала значних втрат, був завданий потужний удар по промисловому потенціалу області: знищено значну частину обладнання та виробничих площ, комунікаційних мереж, логістичної інфраструктури, суттєво скоротився кадровий ресурс. Зруйновано та пошкоджено понад 60 промислових підприємств області. Найбільших руйнувань зазнали підприємства машинобудування, легкої та харчової промисловості.

Наразі підприємства реального сектору економіки відновлюють роботу. Частково або повністю відновили роботу понад 95 % промислових підприємств.

За підсумками січня-листопада 2023 року індекс промислової продукції склав 123,4 % до відповідного періоду 2022 року, обсяг реалізованої промислової продукції – 44,21 млрд гривень.

У той же час, більшість суб'єктів промислового бізнесу не досягли рівня довоєнних обсягів виробництва через часткову втрату або пошкодження промислового обладнання, значний відтік кадрів, відсутність або скорочення замовлень, брак обігових коштів на відновлення. Показник 11 місяців 2023 року до 11 місяців 2021 року – близько 80 %.

З метою вирішення проблемних питань діяльності підприємств облдержадміністрацією сформовано перелік потреб промислових підприємств області в обладнанні та інших засобах виробництва, зруйнованого/пошкодженого внаслідок збройної агресії рф проти України, відповідно до Класифікатора рухомого майна (машин та обладнання). Направлені відповідні листи до центральних органів виконавчої влади, Генерального штабу Збройних Сил України, інших організацій.

Інвестиційна діяльність

Після повномасштабного вторгнення рф обсяги інвестування скоротилися на третину – за розрахунковими даними, у 2022 році індекс капітальних інвестицій склав близько 70 %, було освоєно понад 8,3 млрд грн капітальних інвестицій, що майже на 2 млрд грн менше, ніж за 2021 рік.

У 2023 році, з урахуванням безпекової ситуації, спостерігалось поступове відновлення інвестиційної та ділової активності, реалізація нових інвестиційних проєктів.

За результатами проведеного моніторингу поточного стану впровадження інвестиційних проєктів, загалом з квітня 2022 року реалізовано 41 проєкт на суму понад 650 млн грн (виробничого призначення – 10, сільськогосподарського призначення – 30, альтернативної енергетики – 1).

У рамках співпраці з Програмою USAID PEARL (пілотний проєкт для раннього відновлення та добробуту) грантову підтримку отримав 21 обласний проєкт у Новгород-Сіверській, Менській, Корюківській, Коропській, Ніжинській, Сосницькій, Мринській, Сновській громадах. Це, зокрема, ремонт молочної ферми, відкриття швейної фабрики, модернізація крафтової пекарні, створення цехів з виробництва паливних і кормових гранул та переробки молока тощо.

З метою економічного відновлення області продовжувалася робота над розбудовою інфраструктури залучення інвестицій, зокрема, створення індустріальних парків.

У січні 2023 року індустріальний парк «Менський» (Менська ТГ) включено до Реєстру індустріальних (промислових) парків. Продовжується робота щодо започаткування функціонування парку.

Спільно з органами місцевого самоврядування як потенційними ініціаторами створення індустріальних парків розглядаються інші локації на території області для створення сучасних промислових зон та розміщення індустріальних парків. Наразі опрацьовується можливість організації індустріального парку в Іванівській, Корюківській, Городнянській громадах.

Зовнішньоекономічна діяльність

Військові дії внесли значні корективи у зовнішньоекономічну діяльність регіональних підприємств. За 2023 рік експортні поставки зросли на чверть (+24,5 %). Водночас, цей показник становить лише 75 % від 2021 року.

За результатами 2023 року підприємства Чернігівщини здійснювали зовнішньоторговельні операції з партнерами із 117 країн світу, обсяги становили 1,17 млрд дол. США, з них експорт товарів – 893,2 млн дол. США. Позитивне сальдо склало 613,9 млн дол. США.

Аграрна продукція залишалася найбільшою статтею регіонального експорту. Зокрема, провідні позиції продовжували утримувати зернові культури – майже половина від загального обсягу експорту (45,5 %). Обсяги поставок відповідної продукції порівняно з 2022 роком збільшилися в 1,5 разу, проте до 2021 року скоротились на 31,1 %. Також до 2021 року зменшилися поставки низки інших структуроутворюючих експортних товарних позицій, зокрема у 5,5 разу – взуття,

у 2,8 разу – паперу та картону, на 43,2 % – готових харчових продуктів, на 35,1 % – деревини та виробів з неї, на 22,2 % – машин та обладнання.

Водночас, до 2021 року у 2,8 разу зросли поставки жирів та олій та продукції хімічної та пов'язаної з нею промисловості.

Підтримка підприємництва

У рамках реалізації обласної Програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2021 – 2027 роки та комплексної Програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021 – 2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна» здійснювалась всебічна підтримка суб'єктів господарювання, зокрема малого і середнього підприємництва, а також об'єктів інфраструктури.

Обласна державна адміністрація веде постійний діалог з представниками бізнесового середовища області. У 2023 році було організовано та проведено зустрічі з Першим віце-прем'єр-міністром – Міністром економіки України Юлією Свириденко, представниками Уряду, центральних органів виконавчої влади та їх територіальних підрозділів, народними депутатами України, проводились засідання обласної координаційної ради з питань розвитку підприємництва та тематичні круглі столи, організовано фотовиставку «Сяйво Чернігівщини», присвячену вшануванню загиблих підприємців тощо.

За результатами проведених зустрічей пропозиції щодо вирішення проблемних питань було спрямовано на урядовий рівень. Частково вони були вирішені, зокрема щодо вдосконалення державних грантових програм та програми «Доступні кредити 5-7-9 %».

У рамках реалізації проєкту «єРобота» в області у 2023 році отримали позитивні рішення щодо надання грантів:

- за програмою «Власна справа» 179 учасників, сума фінансової підтримки від держави – понад 42,7 млн грн, планується створення 420 нових робочих місць;
- на створення або розвиток переробних підприємств – 19 заявників на загальну суму 100,12 млн грн;
- для створення або розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства – два заявника на суму 18,5 млн грн;
- для тепличного господарства – два заявника на суму 4 млн гривень.

З квітня 2023 року почала діяти програма «Грант для ветеранів», за якою в області отримали позитивні рішення 5 переможців на загальну суму майже 2,25 млн грн, що дозволить створити 16 робочих місць.

Підприємці області користуються можливістю отримати міжнародну допомогу. Так, за програмами від Міжнародної організації з міграції (МОМ) отримали гранти 49 мікропідприємств та 13 малих підприємств області, 20 представників мікробізнесу отримали гранти від ZOA. Переможцями конкурсу для підтримки бізнесу в межах програми PEARL стали 22 учасники з області. Погоджено 23 заявки на суму 3,5 млн грн по грантах GIZ за програмою міні-грантів для відновлення діяльності та посилення суб'єктів мікропідприємництва (через АТ «Ощадбанк»).

У рамках реалізації регіональних програм в області запроваджено часткове відшкодування витрат підприємствам з оцінки збитків, завданих внаслідок збройної агресії рф, участі у виставково-ярмаркових заходах і вартості витрат із сертифікації продукції та систем управління.

У звітному періоді надавалась постійна інформаційно-консультаційна та навчальна підтримка діючому бізнесу та підприємцям-початківцям, зокрема, практична допомога з підготовки бізнес-планів та подання заявок щодо участі підприємців у програмах фінансової підтримки. До цієї роботи були залучені ДО «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області», Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Центри підтримки підприємництва (Корюківської, Ніжинської, Новгород-Сіверської, Прилуцької територіальних громад), Центр підтримки підприємництва, інновацій та стартапів, створений на базі Агенції регіонального розвитку Чернігівської області. Зокрема, проведено близько 60 вебінарів, семінарів-консультацій, бізнес-інкубатор, інших заходів.

У 2023 році було взято на облік 7883 суб'єкти підприємництва, з них 515 юридичних осіб (на 15,2 % більше, ніж тих, які припинили діяльність, – 447), 7368 фізичних осіб-підприємців – найвищий показник за останні три роки (на 74,3 % більше, ніж тих, які припинили діяльність, – 4227).

Разом з тим, кількість зареєстрованих та взятих на облік юридичних осіб на 40,4 % менше, а фізичних осіб – на 17,6 % більше в порівнянні з 2021 роком. При цьому, припинено юридичних осіб на 42 % менше, фізичних осіб-підприємців – на 8,5%.

У 2023 році спостерігалось зростання надходжень від діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва до місцевого бюджету – склали 3,76 млрд грн (+18,4 % порівняно з відповідним періодом 2022 року).

Міжнародне співробітництво та міжнародна технічна допомога

З метою прискорення процесу відновлення та розвитку області використовуються всі можливості, зокрема і підтримка міжнародних партнерів, завдяки якій реалізується низка спільних проєктів.

На Чернігівщині нині здійснюється співпраця із понад 360 організаціями-донорами, партнерами з розвитку та благодійними організаціями. З них 47 – установи та партнерські організації ООН, більш ніж 300 – міжнародні та національні фонди, програми, громадські та благодійні організації.

З початку повномасштабного вторгнення укладено 226 документів про співпрацю – меморандуми, угоди тощо; 369 реципієнтів отримують допомогу в рамках укладених документів. При цьому, безпосередньо Чернігівською облдержадміністрацією напрацьовано 34 документи про співпрацю.

Облдержадміністрація виступає бенефіціаром/реципієнтом 8 проєктів міжнародної технічної допомоги.

Для максимального використання переваг і можливостей, що надає співробітництво з міжнародними та вітчизняними організаціями, в області діє Регіональний офіс міжнародного співробітництва. Проводиться систематизація даних, супроводження проєктів, формування переліку потреб області та її

територіальних громад, проведення зустрічей з партнерами та координація міжнародного співробітництва між усіма сторонами, що представлені в регіоні.

Упродовж 2023 року було організовано понад 100 зустрічей з представниками іноземних органів влади, дипломатичних установ, регіонів-партнерів, міжнародних фондів, організацій, установ, бізнесових кіл тощо. Під час заходів сторони основну увагу зосереджували на обговоренні питань допомоги та підтримки області у процесі її відновлення після ворожих атак, яких завдала РФ.

На урядовому рівні Чернігівщині допомагають з відновленням Франція та Латвія, започатковано співпрацю з Німеччиною. У рамках укладених угод продовжується співробітництво з Регіоном Іль-де-Франс (Франція) та Урядом федеральної землі Мекленбург-Передня Померанія (Федеративна Республіка Німеччина). Ведеться співпраця з організаціями EGIS, Меценат Серв'є, French Civil Protection, АСТЕД, Французькою агенцією з міжнародного технічного співробітництва Expertise France, Institut Paris Region, Міністерствами економіки та закордонних справ Латвії, Ризькою міською радою, а також латвійськими організаціями щодо залучення допомоги для відновлення області.

Також продовжувалась активна робота із залучення допомоги для відновлення області з партнерами з Австрії, Великобританії, Данії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Словаччини, США, Фінляндії, Швейцарії, Японії. Завдяки їх підтримці здійснювалось відновлення пошкодженого житла, закладів освіти та охорони здоров'я, а також забезпечення необхідним для роботи обладнанням.

Задля залучення грантових програм та фінансової підтримки щомісячно оновлювався та розповсюджувався Грантовий дайджест «Будь у курсі подій – дій» з інформацією щодо відкритих для участі грантових конкурсів, проєктів міжнародної технічної допомоги та програм пільгового кредитування міжнародних фінансових організацій.

З метою налагодження співпраці з міжнародними і вітчизняними партнерами з розвитку (донорами), залучення коштів та міжнародної технічної допомоги для відновлення та соціально-економічного розвитку за підсумками 2023 року потенційними реципієнтами від області було подано 378 заявок для участі у кредитних, грантових програмах та програмах міжнародної технічної допомоги. 317 проєктів уже отримують міжнародно-технічну, кредитну або грантову допомогу.

Надання адміністративних послуг

Незважаючи на всі виклики, спричинені повномасштабним російським вторгненням, ЦНАПи області продовжують працювати задля задоволення потреб населення та забезпечення отримання своєчасних та якісних адміністративних послуг мешканцями області.

Після 24.02.2022 в області розпочали роботу 23 ЦНАПи, зокрема у 2023 році у 20 громадах.

Наразі ЦНАПи утворені в усіх 57 громадах області. Загальна кількість точок доступу до адміністративних послуг – 133: ЦНАПів – 57, віддалених робочих місць – 75, територіальних підрозділів – 1.

У 2023 році ЦНАПами було надано близько 665 тис. адміністративних послуг (у 2022 році – понад 450 тис. послуг).

Громади області продовжили взаємодію з міжнародними партнерами в напрямку розвитку сфери надання адміністративних послуг. У рамках співпраці з Програмою розвитку ООН (ПРООН), Програмою EGAP, яка виконується Фондом Східна Європа, Проектом PROSTO «Підтримка доступності послуг в Україні», Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ Ukraine), Міжнародним фондом «Партнерство за сильну Україну» та іншими ЦНАПи отримали експертно-консультативну та технічну підтримку. Так, два автомобілі для проведення виїзного надання послуг мешканцям отримали Корюківська та Бобровицька громади, в Сновській громаді ведуться роботи зі спорудження модульного Дія.Центру.

За результатами відгуків, які залишили відвідувачі в ЦНАПах у 2023 році за допомогою QR-опитування, Чернігівська область посіла третє місце за показником рівня задоволеності від отриманих послуг (CSI) – 98,1 % та показником індексу лояльності суб'єктів звернення (NPS) – 91 %, четверте місце за кількістю відгуків – 4228.

VI. АГРАРНИЙ КОМПЛЕКС

У 2023 році в області вироблено валової продукції сільського господарства в постійних цінах 2016 року всіма категоріями господарств на суму 30,2 млрд грн, що становить 112,1 % до відповідного періоду 2022 року, в тому числі продукції рослинництва – 26,9 млрд грн (113,5 %), тваринництва – 3,3 млрд грн (101,5 %).

У структурі виробництва галузь рослинництва займає 89,1 %, тваринницька галузь – 10,9 %.

Станом на 01.01.2024 в області зареєстровано 2334 агроформування різних форм власності, з них 1077 фермерських господарств.

Згідно з попередніми даними збирання врожаю 2023 року, по всіх категоріях господарств намолочено 4,03 млн тонн зернових та зернобобових культур (+21 тис. тонн до рівня 2022 року). Рівень урожайності – 67,1 ц/га (+4,3 ц/га до 2022 року).

Під урожай 2024 року посіяно 185,6 тис. га озимих сільськогосподарських культур, що на 1% більше, ніж у попередньому році, з них 170 тис. га пшениці, 12 тис. га жита та 3,6 тис. га ячменю. Крім того, посіяно 49 тис. га озимого ріпаку.

За чисельністю поголів'я великої рогатої худоби, в тому числі корів, у сільськогосподарських підприємствах серед регіонів України за підсумками 2023 року область займає третє місце, з виробництва молока – четверте.

Станом на 01.01.2024 сільськогосподарськими підприємствами області утримувалось 89 тис. гол. ВРХ, з них 36,4 тис. голів корів.

У 2023 році вироблено 252,6 тис. тонн молока, що на 20,9 тис. тонн (на 9 %) більше відповідного періоду 2022 року.

Підприємствами агропромислового комплексу сплачено до бюджетів всіх рівнів 3,47 млрд грн, у тому числі до державного бюджету – 1,43 млрд грн, до місцевого – 2,04 млрд гривень. Питома вага галузі АПК у сплаті податків до державного бюджету становила 15,9 %, до місцевого – 19,8 %.

У ході виконання заходів Комплексної Програми підтримки розвитку агропромислового комплексу Чернігівської області на 2021 – 2027 роки з обласного бюджету освоєно 644,82 тис. грн, з яких 637,5 тис. грн спрямовано на забезпечення 14 багатодітних сімей, які виховують 5 і більше дітей і проживають у сільській місцевості, нетелями з високим генетичним потенціалом.

За державною грантовою підтримкою «єРобота»:

- 6 підприємств отримали грант на створення або розвиток переробних підприємств на загальну суму 30,3 млн грн;
- 2 підприємства отримали грант на створення або розвиток садівництва, ягідництва та виноградарства на загальну суму 18,5 млн грн;
- 2 підприємства отримали грант на створення або розвиток тепличного господарства на загальну суму 4 млн грн;
- позитивне рішення щодо надання мікрогрантів на створення та розвиток власного бізнесу отримали 12 підприємств агропромислового комплексу на загальну суму 2,9 млн грн;
- грант на створення або розвиток власного бізнесу учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей отримав 1 суб'єкт господарювання агропромислового комплексу на суму 0,5 млн гривень.

У рамках конкурсу на отримання фінансової підтримки фермерськими господарствами для провадження виробничої діяльності та диверсифікації виробництва за бюджетною програмою «Надання кредитів фермерським господарствам», проведеного Українським державним фондом підтримки фермерських господарств, у 2023 році кредити отримали 8 фермерських господарств на суму 2,3 млн гривень.

VII. ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ, ТРАНСПОРТ І ЗВ'ЯЗОК

У 2023 році було забезпечено стабільне функціонування підприємств житлово-комунального господарства області та безперебійне забезпечення споживачів відповідними послугами.

Організовано підготовку об'єктів підприємств паливно-енергетичного комплексу, житлово-комунального господарства та бюджетної сфери області до роботи в осінньо-зимовий період 2023/2024 року та забезпечено стале його проходження.

Завдяки налагодженій співпраці з міжнародними донорськими організаціями організовано доставку 165 генераторів (на випадок повного знеструмлення на основних об'єктах життєзабезпечення та зв'язку). Підприємства тепло- та водопостачання мають у своєму користуванні 484 генератори, оператори мобільного зв'язку – 93 електрогенератори.

Спільно з оператором системи розподілу АТ «ЧЕРНІГІВОБЛЕНЕРГО» проведено роботу щодо виключення об'єктів критичної інфраструктури та зв'язку з графіків обмеження постачання електричної енергії. Також товариством вжито заходів щодо часткового переаживлення об'єктів життєзабезпечення від резервних ліній електропередачі.

Майже повністю відновлено забезпечення Чернігівської області системою

рухомого мобільного зв'язку. ПрАТ «Київстар» у 2023 році в області введено в експлуатацію 6 додаткових базових станцій.

З метою розширення мережі пасажирських перевезень у 2023 році було проведено відповідні конкурси з визначення перевізників, укладено 40 договорів на обслуговування 40 маршрутів.

На території області перевезення пасажирів здійснюється на 190 приміських маршрутах та 98 міжміських маршрутах. Протягом 2023 року було підготовлено 11 додаткових угод на продовження строку дії договорів з перевезень пасажирів.

Збільшуються кількісні показники доступності автомобільного транспорту загального користування для осіб з інвалідністю. Із 418 автобусів 91 (22 %) пристосовані для перевезення осіб з інвалідністю.

На автостанціях області облаштовано пандуси, для виклику працівників встановлені кнопки виклику, призначені відповідальні за обслуговування осіб з інвалідністю та передбачені окремі каси для продажу квитків цієї категорії населення.

Продовжувалися роботи з виконання заходів із заміщення споживання природного газу бюджетними установами. Впродовж 2023 року було проведено заміну газових котлів на твердопаливні загальною вартістю близько 6 млн гривень. Встановлено 10 твердопаливних котлів загальною потужністю 2,7 МВт, прогнозоване скорочення споживання природного газу планується на рівні 220 тис. м³.

На використання твердого палива впродовж 2023 року було переведено 7 закладів соціальної сфери (Козелецьку лікарню інтенсивного лікування, 2 заклади дошкільної освіти у селищі Лосинівка та с. Вихвостів, 4 загальноосвітні заклади в селах Білорічиця, Вихвостів, селищі Любеч та м. Новгород-Сіверський).

Крім того, на території області працюють 37 підприємств, які експлуатують 59 котелень на твердому паливі загальною потужністю 115,4 МВт. У 2023 році в експлуатацію введено 4 нові об'єкти, а загальна потужність котельного обладнання збільшилась на 28,8 МВт. Як наслідок, виробництво теплової енергії збільшилось на 50,5 Гкал та склало 162 тис. Гкал, що дозволило забезпечити тепловою енергією 76 об'єктів соціальної сфери (охорони здоров'я – 14, освіти – 54, соцзахисту – 4, культури – 4) у 37 населених пунктах області.

Позитивна динаміка збереглася і в збільшенні потужностей альтернативної електроенергетики. Порівняно з 2022 роком потужність таких об'єктів в області збільшилась на 1,05 МВт за рахунок введення в експлуатацію 50 нових СЕС населенням області і на кінець 2023 року становила 49,15 МВт. Зокрема, потужність об'єктів, що виробляють електричну енергію з енергії Сонця, становить 29,89 МВт, з біомаси – 4,0 МВт, з біогазу – 15,03 МВт, з енергії води – 0,235 МВт. Обсяг відпущеної в мережу електроенергії всіма об'єктами «зеленої» електроенергетики за 2023 рік склав 125 млн кВт*год.

У житловій сфері: ОСББ області продовжували роботи щодо впровадження енергоефективних заходів. У 2023 році 10 ОСББ завершили проекти з термомодернізації будинків (утеплення стін та трубопроводів, встановлення ІТП, заміни вікон та дверей у місцях загального користування). Загальна вартість виконаних проектів склала близько 24 млн гривень.

VIII. РУЙНУВАННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Об'єкти житлового фонду

Через військову агресією РФ проти України станом на 01.01.2024 на території області пошкоджено та зруйновано 11343 об'єкти житлового фонду (1149 багатоквартирних будинків та 10194 одноквартирні (приватні) будинки), з них більше 1100 зруйновано повністю. Пошкодження та руйнування зафіксовані у 38 територіальних громадах.

Облдержадміністрація докладає всіх зусиль до відновлення пошкоджених/зруйнованих помешкань. Станом на 01.01.2024 відновлено 5303 житлові будинки (4252 приватні та 1051 багатопверховий), понад 1200 знаходяться в процесі відновлення.

Наразі продовжується робота з міжнародними партнерами, громадськими благодійними організаціями, фондами щодо надання допомоги у відновленні житлових будівель.

В області за державною програмою «єВідновлення» створено 38 комісій з розгляду заяв на отримання компенсації за пошкоджені об'єкти нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України.

Станом на 01.01.2024 від громадян на отримання компенсації для проведення відновлювальних робіт за програмою «єВідновлення» подано 3330 заяв, з них:

- нараховано та виплачено компенсацію – 1558 (поточні ремонти);
- нараховано перший платіж – 82 (капітальні ремонти).

Загалом за пошкоджене майно виплачено 215 млн гривень.

Також за програмою «єВідновлення» створено 38 комісій з розгляду заяв на отримання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України.

Загальна кількість заяв на отримання компенсації за зруйноване житло – 486, сформовано 100 сертифікатів на загальну суму 137 млн гривень.

Об'єкти соціальної інфраструктури

Значних руйнувань зазнала низка об'єктів соціальної інфраструктури: 145 закладів освіти, 73 об'єкти охорони здоров'я, 5 закладів соціального захисту, 89 закладів у сфері культури та 12 – спорту.

Основними джерелами відновлення є кошти державного та місцевих бюджетів, допомога міжнародних організацій і фондів.

Станом на 01.01.2024:

- відновлено 162 об'єкти: 80 закладів освіти (45 шкіл, 31 дитячий садочок, 1 позашкільний навчальний заклад, 1 заклад вищої освіти, 1 заклад передвищої освіти, 1 заклад професійно-технічної освіти), 45 об'єктів закладів охорони здоров'я, 4 заклади соціального захисту, 32 заклади культури та 1 – спорту;
- частково відновлено 38 об'єктів: 15 закладів освіти (5 шкіл, 10 дитячих садочків), 11 об'єктів охорони здоров'я та їх структурних підрозділів, 7 закладів культури та 5 – спорту;

- процес відновлення триває на 36 об'єктах: 23 заклади освіти (13 шкіл, 4 дитячі садочки, 2 заклади вищої освіти, 2 заклади передвищої освіти, 2 заклади професійно-технічної освіти), 1 заклад соціального захисту, 12 закладів культури.

Не відновленими залишаються заклади соціальної інфраструктури, які мають значні руйнування і потребують великих капіталовкладень. Облдержадміністрацією вживаються всі заходи для пошуку джерел фінансування їх відновлення.

Об'єкти бізнесу

Забезпечено щомісячний збір та узагальнення інформації, наданої робочими групами з фіксації втраченого, знищеного та/або пошкодженого майна, утворених сільськими, селищними, міськими радами щодо фіксації та оцінки завданої шкоди і збитків підприємств, установ та організацій усіх форм власності, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ.

Станом на 01.01.2024 подано інформацію щодо 495 суб'єктів, які зазнали пошкоджень на території 21 громади області. Серед них 250 – підприємства, установи та організації недержавної форми власності, 245 – ФОПи.

Найбільша кількість пошкоджень у торгівлі (229, або 46,3 %); сільському господарстві (65, або 13,1 %), промисловості (62, або 12,5 %); сфері операцій з нерухомістю (53, або 10,7 %).

Загальна вартість пошкодженого майна, за даними бухгалтерського обліку за залишковою вартістю підприємств, установ та організацій усіх форм власності, становить біля 6,9 млрд гривень, у тому числі фізичних осіб підприємств – 449,5 млн грн; підприємств, установ та організацій: приватної форми власності – 5,8 млрд грн, державної форми власності – 20,2 млн грн; комунальної форми власності – 515,4 млн гривень.

Об'єкти сфери житлово-комунального господарства

Різного ступеню пошкоджень зазнали 6 об'єктів водопостачання, 11 об'єктів водовідведення, 99 об'єктів теплопостачання, 321 об'єкт газопостачання, 1119 об'єктів електропостачання.

Станом на 01.01.2024 відновлено 1462 об'єкти, у тому числі:

1045 об'єктів електропостачання, з них 400 у 2023 році;

318 об'єктів газопостачання, з них 8 у 2023 році;

99 об'єктів теплопостачання, з них 1 котельня – у 2023 році (м. Семенівка).

На відновлення пошкоджених об'єктів КП «Чернігівводоканал», єдиного підприємства-надавача послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, об'єкти якого зазнали пошкоджень/руйнувань, у 2023 році використано 167,4 млн грн, у тому числі 7,5 млн грн з державного бюджету.

Завдяки співпраці з донорськими установами (Товариством Червоного Хреста, корпорацією Xylem Water Solutions, GIZ, Міжнародною організацією з міграції, Фондом UNICEF, швейцарською агенцією з розвитку та співробітництва (ШАРС), Урядовим агентством стратегічних резервів Польщі, FCDO та Кімонікс Інтернешнл Інк, корпорацією Siemens, Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), міжнародним французьким фондом «АКТЕД», організацією

«Управління ООН ЮНОПС», Governmental Strategik Reservs Agenci, МТД «DOBRE» та іншими), підприємствам тепло-, водопостачання та водовідведення області передано 8 одиниць автомобільної техніки, 4 когенераційні установки, 14 блочно-модульних котелень, 106 генераторів різної потужності, трансформатор, установку для очищення води «ОазисС300», портативну лабораторію для аналізу якості води Wagtech a Polintest brand та інше обладнання.

Дорожня інфраструктура

Загальна протяжність мережі доріг загального користування державного значення в області – 2963,7 км (міжнародних – 346,5 км, національних – 426,4 км, регіональних – 878,4 км, територіальних – 1312,4 км).

Внаслідок збройної агресії рф зруйновано та/або пошкоджено 680 км доріг державного значення.

Відновлено 442,6 км доріг, у тому числі у 2023 році 27,6 км за рахунок коштів державного бюджету на суму 164,5 млн гривень.

Мережа автомобільних доріг загального користування місцевого значення – 4760,2 км (обласні – 3131,2 км, районні – 1629 км).

Зруйновано та/або пошкоджено 427 км доріг місцевого значення.

Відновлено 401,1 км, у тому числі у 2023 році 17,1 км за рахунок коштів державного бюджету на суму 121,4 млн гривень.

Загалом у 2023 році проведено роботи з поточного дрібного ремонту та експлуатаційного утримання автодоріг місцевого значення (улаштування вирівнювальних шарів (суцільне вирівнювання) – 191,1 тис. м²/31,08 км, аварійний ямковий ремонт – 139,1 тис. м, зимове утримання, видалення зелених насаджень, розмітка, встановлення дорожніх знаків тощо) на загальну суму 518,3 млн грн (у тому числі співфінансування територіальних громад 40,8 млн грн). Зроблено частину робіт з капітального ремонту двох доріг загальною протяжністю 11,174 км на суму 182,6 млн гривень. У 2024 році роботи продовжуватимуться в межах наявних коштів.

Зруйновано та/або пошкоджено 35 мостів та 3 шляхопроводи штучних споруд (з них 11 на місцевих дорогах).

У 2023 році Службою відновлення та розвитку інфраструктури у Чернігівській області відновлено 12 мостів, Управлінням капітального будівництва облдержадміністрації влаштовано 3 тимчасові металеві конструкції, надані Францією.

Державні кошти на відновлення

До області у 2023 році залучено 1,5 млрд грн коштів державного бюджету на реалізацію 92 проектів з відновлення та регіонального розвитку за рахунок:

- Фонду ліквідації наслідків збройної агресії рф – 673,2 млн грн на реалізацію 13 проектів;
- субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проектування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів, що мають

- вплив на життєдіяльність населення, – 219,5 млн грн на реалізацію 50 проєктів (залишки коштів ЄІБ);
- субвенції за Програмою з відновлення України та Надзвичайною кредитною програмою на відновлення України – 119,1 млн грн на реалізацію 8 проєктів (кошти ЄІБ);
 - резервного фонду державного бюджету для будівництва військових інженерних і фортифікаційних споруд – 363,4 млн грн на реалізацію 9 проєктів;
 - субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти – 57,7 млн грн на реалізацію 11 проєктів.

ІХ. ЕКОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

Природоохоронна діяльність на території Чернігівської області у 2023 році була спрямована на формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання природних ресурсів, зменшення негативного впливу підприємств виробничо-господарської галузі на стан довкілля, збереження цінних природних комплексів.

Природоохоронні заходи реалізовувалися в рамках регіональних екологічних програм та інформаційно-виховних кампаній екологічного спрямування.

У звітному періоді на 93 % виконано Програму охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021 – 2027 роки. Зокрема, реалізовано 32 заходи на суму 10,4 млн грн, ще 3 перенесено на 2024 рік.

З метою ліквідації загрози забруднення довкілля області отруйними небезпечними речовинами у 2023 році вивезено на утилізацію 39,894 тонни хімічних засобів захисту рослин (17 % від загального обсягу) з території 10 громад: Бахмацької, Варвинської, Новобілоуської, Носівської, Парафіївської, Ріпкинської, Семенівської, Сновської, Сухополов'янської, Срібнянської. Роботи проведені за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища в сумі 1,9 млн грн на умовах співфінансування з місцевих бюджетів територіальних громад 50 % на 50 %.

У рамках реалізації урядової програми з обміну ламп забезпечено обмін та утилізацію 711 928 ламп розжарювання (100% виділених області у 2023 році). Роботи з утилізації виконані за рахунок коштів фонду в сумі 521,21 тис. гривень.

Для недопущення надзвичайних ситуацій та запобігання забрудненню довкілля неочищеними стічними водами розроблено 3 проєктно-кошторисні документації з реконструкції мереж зливової каналізації у м. Чернігові (4,6 млн грн); замінено 2 насосні агрегати на очисних спорудах КП «Ніжинське управління водопровідно-каналізаційного господарства» (899,8 тис. гривень).

За рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища (75,6 тис. грн) проведені дослідження проб води, відібраних у 17 створах річок Білоус, Десна та Стрижень у межах м. Чернігова. Дослідженнями встановлено, що вода в річках навколо Чернігова не чинить гострої токсичної дії.

На постійній основі проводилась робота з регулювання впливу господарського комплексу на стан атмосферного повітря, а також здійснювався відповідний контроль за показниками вмісту забруднюючих речовин.

З метою нормування викидів забруднюючих речовин у 2023 році розглянуто 207 (+102 до 2022 року) заяв та видано 204 (+112 до 2022 року) дозволи на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

У рамках Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зони «Чернігівська» на 2021 – 2025 роки у 2023 році за рахунок коштів фонду охорони навколишнього природного середовища проведено 540 моніторингових досліджень з визначення забруднюючих речовин в атмосферному повітрі у містах Бахмачі, Корюківці, Ніжині та Прилуках. Вартість робіт – 71,25 тис. гривень. Дослідженнями встановлено, що вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі в межах гранично допустимих концентрацій.

Департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації видано 10 висновків з оцінки впливу на довкілля. Сформовані пропозиції щодо врахування державних інтересів у процесі стратегічної екологічної оцінки 18 проектів документів розвитку громад та 28 проектів містобудівної документації (у 2022 році 12 та 27 відповідно).

Природно-заповідний фонд області (ПЗФ) налічує 681 об'єкт загальною площею понад 263 тис. га (+213,51 га у 2023 році). У звітному періоді створено 3 об'єкти ПЗФ на території Сухополов'янської, Ічнянської та Ріпкинської громад. Також змінено межі 3 об'єктів ПЗФ: одного на території Семенівської громади та двох на території Ріпкинської громади.

Активізовано процес розроблення проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж об'єктів природно-заповідного фонду. За рахунок коштів місцевих бюджетів та обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2023 році 15 громад області розробили проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж 35 територій ПЗФ загальною площею майже 3,4 тис. га. До цього такі проекти були розроблені лише для 27 об'єктів ПЗФ Чернігівщини.

Х. РИНОК ПРАЦІ

Війна внесла суттєві зміни у функціонування ринку праці. Частина компаній були змушені припинити свою діяльність повністю або частково через втрату майна, переривання логістичних зав'язків чи втрату співробітників.

У січні-грудні 2023 року служба зайнятості області мала 8,4 тис. вакансій – на 14,2 % менше аналогічного показника 2022 року. Середній розмір оплати праці в розрахунку на 1 вакансію дорівнював 8,5 тис. грн і був більшим мінімальної зарплати на 27 %. Рівень укомплектування вакансій – 77,3 % (75,5 % у 2022 році).

Станом на кінець грудня 2023 року роботодавці області мали 782 вакансії, а чисельність безробітних дорівнювала 4 тис. осіб, тобто на кожне вільне робоче місце претендували у середньому 5 безробітних осіб.

У службі зайнятості області протягом 2023 року було взято на облік 9,8 тис. безробітних громадян – удвічі менше, ніж за 2022 рік. Зменшення реєстрації зафіксовано в усіх філіях області. Найменші обсяги реєстрації у Корюківській та

Новгород-Сіверській філіях – дещо більше 40 % до 2022 року.

Загалом перебували на обліку та отримували комплекс соціальних послуг 17,2 тис. безробітних громадян – на 42 % менше, ніж у 2022 році.

За даними моніторингових досліджень, в області у 2023 році на створені нові робочі місця працевлаштовано 10 703 особи, що в 1,6 разу більше, ніж за 2022 рік. Розширення сфери прикладання праці відбулось у переважній більшості за рахунок розвитку малого підприємництва, яким створено понад 80 % робочих місць.

Вжито заходів щодо організації територіальними громадами області суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану. До урядового проекту «Армія відновлення» долучилися 52 територіальні громади. У 2023 році зареєстровані безробітні отримали 8354 направлення на виконання суспільно корисних робіт (облаштування укриттів цивільного захисту, зведення фортифікаційних споруд, здійснення ремонтно-відновлювальних робіт тощо).

За підсумками 2023 року Чернігівщина увійшла в п'ятірку кращих областей з найбільшою кількістю залучених безробітних до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану.

XI. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Соціальний захист населення та пенсійне забезпечення

Державні соціальні допомоги у 2023 році отримували 49,6 тис. осіб. Видатки на виплату соціальних допомог склали 1,5 млрд гривень.

У системі соціального захисту населення області функціонують 9 інтернатних установ, в яких станом на 01.01.2024 перебували 1828 підопічних (з них 38 дітей з інвалідністю віком від 4 до 18 років). У 2023 році влаштовано 341 особу. На утримання установ з обласного бюджету спрямовано 263,4 млн грн – на 26,7 млн грн більше, ніж у 2022 році (на 11 %).

Станом на 01.01.2024 статус постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС мали 58,2 тис. осіб (серед них 5,3 тис. дітей, 7 тис. учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, 4 тис. осіб з інвалідністю). З державного бюджету для проведення виплат цим особам спрямовано 49,7 млн гривень.

В органах соціального захисту населення на обліку для забезпечення санаторно-курортними путівками перебувають 3,3 тис. осіб з інвалідністю. У 2023 році області було виділено майже 1,5 млн грн, що дало змогу оздоровити 119 осіб з інвалідністю внаслідок загального захворювання та з дитинства.

Станом на 01.01.2024 в області отримувачів субсидії – 93,2 тис. домогосподарств (середній розмір виплати – 1655,23 грн); одержувачів пільг – 45,6 тис. осіб (середній розмір виплати – 1474,84 грн). У 2023 році перераховано 66,9 тис. житлових субсидій та 44,5 тис. пільг.

КУ «Чернігівський обласний центр соціальної адаптації» Чернігівської обласної ради та ГО «Чернігівський центр соціальної адаптації бездомних та безпритульних» у звітному періоді надали допомогу 3132 бездомним особам та 414 особам, звільненим з місць позбавлення волі.

Проводилась робота щодо запровадження нових соціальних послуг у громадах. В експериментальному проєкті із запровадження комплексної

соціальної послуги з формування життєстійкості беруть участь 6 громад області (Бахмацька, Городнянська, Чернігівська міські, Добрянська, Коропська, Михайло-Коцюбинська селищні).

Одержувачів пенсій у 2023 році 304,9 тис. осіб (на 1,2 тис. осіб менше, ніж у 2022 році). Середній розмір пенсії 4875,1 грн (зростання упродовж року на 685,24 грн).

Загальні видатки на пенсійні та інші виплати становили 20143 млн грн, що на 4851 млн грн (на 32 %) більше у порівнянні з 2022 роком. Зокрема, понад 17,6 млрд грн (87,5 %) спрямовано на пенсійні виплати, одноразову грошову допомогу та допомогу на поховання; майже 1,7 млрд грн (8,4 %) – на виплату житлових субсидій та пільг; 450 млн грн (2,2 %) – на страхові виплати та соціальні послуги.

Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб

Кількість внутрішньо переміщених осіб в області станом на 01.01.2024 – 69441 особа.

З початку введення воєнного стану за призначенням допомоги на проживання в області звернулись 66,3 тис. внутрішньо переміщених осіб (у тому числі 3,5 тис. осіб, житло яких зруйноване або непридатне до проживання).

Завдяки реалізації Урядової соціальної програми «Прихисток» особам та організаціям, які безоплатно розмістили внутрішньо переміщених осіб, виплачено компенсацій на загальну суму майже 33,6 млн гривень.

Визначено та затверджено Перелік місць тимчасового проживання Чернігівської області, до якого включено 9 місць тимчасового проживання ВПО (у тому числі 6 модульних містечок), розрахованих на 1428 ліжко-місць. Станом на 01.01.2024 проживали 457 осіб.

Внутрішньо переміщені особи отримали медичні, освітні, соціальні послуги, з них 56,2 тис. осіб – гуманітарну допомогу (6,9 тис. – гуманітарну медичну допомогу), 3,8 тис. осіб – освітні послуги.

На обліку в Чернігівській обласній службі зайнятості протягом звітного періоду перебував 781 зареєстрований безробітний з числа внутрішньо переміщених осіб, з них 213 осіб були працевлаштовані за направленням служби зайнятості. У громадських та інших роботах тимчасового характеру взяли участь 15 осіб, до суспільно корисних робіт долучились 224. Отримали профорієнтаційні послуги 683 особи. 29 внутрішньо переміщених осіб, які не мали статусу безробітних, отримали ваучер для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці.

Соціальний захист військовослужбовців та членів їх родин

Станом на 01.01.2024 органами соціального захисту населення 1112 особам встановлено статус особи з інвалідністю внаслідок війни, 23 особам – статус учасника війни та 2338 – статус членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.

З метою підвищення конкурентоспроможності на ринку праці ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України здійснювалася їх професійна адаптація. У

2023 році відповідні послуги отримали 95 осіб, на що було спрямовано 807,2 тис. гривень.

В області реалізуються державні програми щодо виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення:

- членам сімей загиблих учасників АТО/ООС, Захисників і Захисниць України, особам з інвалідністю внаслідок війни I-II групи, з числа учасників АТО/ООС, Захисників та Захисниць України;
- особам з інвалідністю внаслідок війни III групи та учасникам бойових дій з числа внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України;
- особам, які брали участь у бойових діях на території інших держав, а також членам їх сімей.

У 2023 році грошову компенсацію за належні для отримання житлові приміщення призначено 83 родинам. З державного бюджету місцевим бюджетам на зазначені цілі області було виділено 80,29 млн грн, які були спрямовані на рахунки 37 осіб (20 у 2023 році вже придбали житло).

Для надання грошової допомоги відповідно до заходів Програми соціальної підтримки Захисників і Захисниць України, членів їх сімей, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (пропали безвісти) в Афганістані при виконанні інтернаціонального обов'язку, у Чернігівській області на 2019 – 2023 роки з обласного бюджету спрямовано 11,75 млн гривень. Надано щомісячну грошову допомогу у розмірі 500 грн 1999 членам сім'ї загиблого (померлого) Захисника і Захисниці України, 49 членам сімей військовослужбовців, які загинули (пропали безвісти) в Афганістані при виконанні інтернаціонального обов'язку. Також проведено виплату одноразової грошової допомоги у розмірі 100 тис. грн 7 сім'ям загиблих та на лікування у розмірі 30 тис. грн 46 особам, які постраждали від акту військової агресії РФ, скоєного 19.08.2023 по Чернігівському обласному академічному українському музично-драматичному театру ім. Т.Г. Шевченка.

Профінансовано виплати для отримання разової грошової допомоги до Дня Незалежності України 30,8 тис. особам на загальну суму 36,8 млн гривень.

КУ «Чернігівський обласний центр ветеранів війни» Чернігівської обласної ради забезпечує надання послуг з психологічної підтримки та відновлення здоров'я ветеранам війни, членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України. Упродовж 2023 року до Центру звернулись 1 006 осіб, яким надано послуги із психологічної, соціальної та фізичної реабілітації. На утримання установи з обласного бюджету у 2023 році використано 3,14 млн гривень.

Соціальний захист дітей та багатодітних родин

Станом на 01.01.2024 в області проживають 7063 багатодітні сім'ї, в них 23658 дітей.

У 2023 році право на користування пільгами отримали 1669 багатодітних сімей та 2764 дітей з таких сімей. Пільгами з оплати житлово-комунальних послуг скористалися 1514 багатодітних сімей, пільгами на придбання твердого палива та

скрапленого газу готівкою – 784, 50% знижку абонентної плати за користування телефоном отримали 34 сім'ї.

Упродовж 2023 року 2784 багатодітні сім'ї звільнено від оплати за харчування дітей у загальноосвітніх закладах області, у 2114 сім'ях діти мали змогу безкоштовно відвідувати різноманітні гуртки та секції, 3286 сімей отримали гуманітарну допомогу, 1940 – продуктові набори.

На 01.01.2024 в області 1914 дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Позитивним є те, що переважна більшість таких дітей (91,1%) перебувала в сім'ях: родинх опікунів, піклувальників – 1227 дітей, у 160 прийомних сім'ях – 280 дітей, у 32 дитячих будинках сімейного типу – 237.

До сімейних форм виховання у 2023 році влаштовано 305 дітей (43 – усиновлено, 176 – під опіку, піклування, 73 – у ПС та ДБСТ, 13 – повернуто у біологічну сім'ю), що на 9,7 % вище показника 2022 року (278 осіб).

У 2023 році зросла кількість усиновлених дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, – на 79,2% (з 24 до 43 осіб); дітей, які були влаштовані в ПС, ДБСТ, – на 52,1% (з 48 до 73 осіб).

Крім того, у 2023 році в області розпочали функціонувати 15 новостворених ПС, 4 ДБСТ та 3 родини патронатних вихователів. Упродовж минулого року послугою патронату скористались 32 дитини у 12 сім'ях.

Активізовано роботу з громадським сектором з питань захисту прав дітей. Так, у співпраці з БО «Фундація Олени Зеленської», фондом ЮНІСЕФ «Партнерство кожній дитині», БО «СОС Дитячі містечка», «Чернігівським громадським комітетом захисту прав людини», «Карітас Україна» надавалась допомога ДБСТ, ПС, родинам опікунів, піклувальників, сім'ям з дітьми, які опинились у складних життєвих обставинах, у вигляді грошової допомоги, продуктів харчування, засобів гігієни, одягу, гаджетів, побутової техніки, канцелярських приладів тощо.

В області станом на 01.01.2024 отримували:

- державну допомогу сім'ям з дітьми – 15,7 тис. осіб, спрямовано з державного бюджету 325,3 млн грн;
- державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям – 4,1 тис. осіб, спрямовано з державного бюджету 254,2 млн грн;
- допомогу на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, – 3,3 тис. осіб, спрямовано з державного бюджету 103,2 млн гривень.

До реабілітаційних установ та закладів у 2023 році направлено 287 дітей, на що було використано майже 5,6 млн гривень (показник збільшився на 35 % у порівнянні з 2022 роком).

XII. ОСВІТА

В освітній галузі у 2023 році пріоритетним було створення безпечного освітнього середовища, забезпечення якості освіти та її доступності.

Мережа закладів дошкільної освіти області складається з 399 одиниць (18 538 тис. вихованців). У 322 (81%) садочках (17970 дітей) освітній процес організовано за очною, дистанційною та змішаною формами. За рішенням органів

місцевого самоврядування 77 (19%) закладів дошкільної освіти перебувають на простой або призупинили діяльність (568 дітей).

В області функціонують 393 заклади загальної середньої освіти всіх типів та форм власності.

У прикордонних районах 36 закладів дошкільної та загальної середньої освіти (1961 дитина) знаходяться на відстані 20 км від кордону з рф. Освітній процес у закладах організовано з використанням технологій дистанційного навчання.

У 2023/2024 навчальному році потребують підвозу понад 11 тис. учнів сільської місцевості. Для підвозу школярів в області наявно 347 шкільних автобусів. У 2023 році заклади освіти отримали 53 шкільні автобуси. З метою здійснення оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти області, оновлення автопарку та розвантаження маршрутів існує потреба в придбанні ще 51 шкільного автобуса.

У 2023 році від Представництва дитячого фонду ООН в Україні (ЮНІСЕФ) отримано 968 одиниць комп'ютерної техніки, від міжнародної благодійної організації Франції – 5981 цифровий планшет, від посольства України в Латвійській Республіці – 468 ноутбуків.

В області функціонує 61 заклад позашкільної освіти. На базі закладів позашкільної та загальної середньої освіти організовано роботу 2 933 гуртків для 42 582 здобувачів освіти.

У 2023/2024 навчальному році здійснюють підготовку здобувачів вищої та фахової передвищої освіти за денною і заочною формами 23 заклади (23 436 студентів, курсантів та учнів). Викладацький склад становить 1955 осіб.

Підготовку робітничого потенціалу здійснюють 13 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, де охоплено навчанням 5,6 тис. здобувачів освіти. Порівняно з 2022 роком контингент зріс на 0,6 тис. осіб. Підготовка кадрів здійснюється для промисловості, транспорту, будівництва, торгівлі і громадського харчування, побутового обслуговування населення, аграрного сектору економіки.

За підтримки БО «Фонд Фінська Церковна Допомога (FCA – Finn Church Aid)» на базі Чернігівського вищого професійного училища модернізується навчально-практичний центр сучасного автосервісу. У 2023 році проведено постачання дороговартісного обладнання та меблів на понад 7 млн гривень. Крім того, за рахунок міжнародних благодійних організацій поліпшено навчально-матеріальну базу закладів профтехосвіти на загальну суму 9,6 млн гривень.

Через широкомасштабну збройну агресію рф проти України пошкоджено 145 закладів освіти. За рахунок державного та місцевих бюджетів, а також коштів благодійних і волонтерських організацій відновлено (проведено поточний ремонт) 80 закладів освіти. Потребують відновлення ще 57.

У 2023 році 773 із 890 закладів освіти області мали укриття, з них у 766 закладах укриття рекомендовані до використання за призначенням, у 7 – тривали ремонтні роботи щодо приведення їх у готовність. У 117 закладах було відсутнє укриття. За кошти обласного, місцевого бюджетів, а також за допомогою коштів різних благодійних організацій за 2023 рік приведено у готовність укриття

у 57 закладах та в 11 побудовано нові або встановлено модульні укриття. Також 55 закладів освіти, в яких на території відсутні власні захисні споруди, заключили відповідні договори для використання укриттів інших суб'єктів господарювання.

Станом на 01.01.2024 з метою забезпечення охорони закладів освіти області для 99 будівель організовано охорону із залученням суб'єктів охоронної діяльності, поліції охорони, громадських формувань з охорони громадського порядку; 567 будівель обладнано тривожною сигналізацією із виведенням сигналу на пульти охорони («тривожна кнопка»); у 98 будівлях встановлено системи зовнішнього і внутрішнього відеоспостереження; 756 будівель облаштовано необхідними огорожами.

Крім того, впроваджується пілотний проєкт «Офіцер безпеки в закладах загальної середньої освіти (школах)», відповідно до якого вживаються заходи щодо перебування у школах під час освітнього процесу представників поліції для здійснення охоронних функцій. Затверджено перелік із 65 закладів освіти області, які підлягають охороні в першочерговому порядку.

Станом на 01.01.2024 відкрито 160 класів безпеки в закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. Пройшли навчання та приступили до виконання обов'язків 6 спеціалістів із безпеки в освітньому середовищі.

ХІІІ. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

У сфері охорони здоров'я області сформована спроможна мережа закладів охорони здоров'я. З урахуванням дитячого санаторію та 4 медичних навчальних закладів функціонують 87 самостійних закладів.

Безпосередньо медична допомога мешканцям області надається у 82 медичних закладах, зокрема, 12 обласних, 29 лікарнях різного типу (міських, районних), 2 пологових будинках, 3 міських стоматологічних поліклініках, одній «Сімейній поліклініці», 34 центрах ПМСД, одній лікарській амбулаторії сімейного типу. До складу центрів первинної медико-санітарної допомоги входять 134 амбулаторії (з них 55 міських та 79 сільських) і 534 фельдшерських та фельдшерсько-акушерських пунктів.

Екстрену медичну допомогу населенню області надає Чернігівський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, у структурі якого 4 станції, 21 підстанція та 21 пункт постійного базування бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги. Парк санітарного автотранспорту налічує 99 спеціальних автомобілів, у тому числі 24 класу «С» (реаніомобілі). За 2023 рік бригадами центру виконано 137,1 тис. виїздів (2022 рік – 125 тис.).

Усі медичні заклади первинного та спеціалізованих рівнів надання медичної допомоги відповідають вимогам Національної служби здоров'я України та законтрактовані з нею за 547 (2022 рік – 497) пакетами медичних послуг.

Для забезпечення мешканців області цілодобовою медичною допомогою розгорнуто 6 695 стаціонарних ліжок (2022 рік – 6 882). За 2023 рік у медичних закладах області проліковано 206 240 хворих (2022 рік – 160 655), прийнято 3 891 пологи (2022 рік – 4 145), виконано в умовах стаціонару 62 969 оперативних втручань (2022 рік – 50 952).

У 2023 році реорганізовано 3 заклади охорони здоров'я (КНП «Чернігівське обласне патологоанатомічне бюро» шляхом приєднання до КНП «Чернігівська обласна лікарня», КНП «Ніжинська центральна районна лікарня» Ніжинської районної ради передано до комунальної власності Ніжинської територіальної громади та приєднано до КНП «Ніжинська центральна міська лікарня імені Миколи Галицького»). Разом з тим, у 2023 році відкрито КНП «Остерський центр первинної медико-санітарної допомоги» Остерської міської ради та КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Сухополов'янської сільської ради.

Під час активної фази бойових дій на території області зруйновано та пошкоджено 73 об'єкти 30 медичних закладів: 9 обласних закладів (20 об'єктів), 7 лікарень міського, районного рівнів (12 об'єктів), 1 пологовий будинок (2 об'єкти), 10 центрів ПМСД (35 об'єктів), 1 стоматологічну поліклініку (1 об'єкт), 2 медичні коледжі (3 об'єкти).

Наразі завершені відновлювальні роботи на 45 об'єктах 20 закладів охорони здоров'я (2022 рік – 28 об'єктів 13 закладів), частково відновлено 11 об'єктів 9 закладів (2022 рік – 5 об'єктів 3 закладів).

У звітному періоді завдяки зусиллям центральної, місцевої влади та благодійних і міжнародних організацій до медичних закладів долучено 17 одиниць санітарного транспорту, з них 6 автомобілів, у тому числі один реанімобіль класу «С» для екстреної медицини області.

Матеріальна база поповнилась значною кількістю сучасної медичної апаратури, зокрема агіографічною системою, комп'ютерними томографами, рентгенівськими апаратами, апаратами штучної вентиляції легень, апаратами УЗД, мамографами, ендоскопічними системами, наркозними апаратами, наркозними станціями, джерелами резервного енергоживлення тощо.

У медичних закладах області облаштовані 76 захисних споруд цивільного захисту (9 сховищ, 20 протирадіаційних укриттів та 47 найпростіших укриттів).

ДУ «Чернігівський обласний центр контролю та профілактики МОЗ України» та Управлінням охорони здоров'я облдержадміністрації створені мобільні медичні бригади для виїздів у населенні пункти області. У 2023 році здійснено 1432 виїзди у 1518 населених пунктів, де оглянуто 33873 особи дорослого та дитячого населення.

У рамках проєкту Фонду Народонаселення ООН в Україні (UNFPA) «Мобільні бригади СРЗ», з метою покращення доступності до акушерсько-гінекологічної та консультативно-медичної допомоги жінок, мобільними бригадами було здійснено 161 виїзд, оглянуто понад 3 тис. жінок різних вікових груп.

XIV. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Фізкультурно-оздоровчою та реабілітаційною роботою засобами фізичної культури і спорту в області охоплено 54 188 осіб.

Станом на 01.01.2024 мережа спортивних закладів налічувала 41 дитячо-юнацьку спортивну школу (у тому числі 5 спеціалізованих шкіл олімпійського резерву), 2 школи вищої спортивної майстерності, 5 центрів фізичного здоров'я

населення «Спорт для всіх», регіональний центр «Інваспорт», державний «Центр олімпійської підготовки з біатлону», 102 спортивні клуби.

Спортивна база області – це 27 стадіонів, 408 спортивних залів, 11 критих плавальних басейнів, 2007 відкритих площинних споруд, 388 майданчиків з тренажерним обладнанням, 689 футбольних полів, 5 лижних баз, 4 веслувальні бази, 1 водно-спортивна база, 2 кінно-спортивні бази, 54 стрілецькі тири та 81 тренажерний зал. Загальна чисельність спортивних споруд – 2807 (з них 2690 пристосовані для занять осіб з інвалідністю).

В області розвивається 93 види спорту, з яких 30 олімпійських, 12 – для осіб з інвалідністю. Найбільш популярні види спорту: футбол, волейбол, легка атлетика.

У 2023 році підготовлено 22 майстрів спорту України, 7 майстрів спорту України міжнародного класу, 548 кандидатів у майстри спорту і першорозрядників.

Спортсменами області на офіційних міжнародних та Всеукраїнських змаганнях завойовано 750 медалей (258 золотих, 226 срібних та 266 бронзових).

До складу збірних команд України включено 196 представників Чернігівщини з 39 видів спорту (95 осіб – основний склад, 49 – кандидати, 52 – резерв). Крім того, до складу збірних входять 37 спортсменів з інвалідністю (19 – основний склад, 15 – кандидати, 3 – резерв).

З обласного бюджету на обласні стипендії спортсменам, виплату грошових винагород спортсменам і тренерам спрямовано 1,548 млн гривень.

В області у 2023 році діяли 14 активних парків за програмою «Активні парки – локації здорової України», проведено майже 1,3 тис. заходів для різних груп населення, у тому числі ветеранів війни та осіб з інвалідністю (у 2022 році – 50 заходів).

Через військову агресію рф зазнали руйнувань 12 спортивних споруд, серед яких дві основні капітальні споруди, які мали статус баз олімпійської підготовки з біатлону і лижних гонок та важкої атлетики. Відновлено один об'єкт, частково відновлено – 5.

XV. КУЛЬТУРА ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

В області функціонують 5 театральних-видовищних підприємств (4 театри та обласний філармонійний центр фестивалів та концертних програм), 748 закладів культури клубного типу, 576 бібліотек, 36 музейних закладів, 39 мистецьких шкіл, 2 фахові коледжі, з них 21 заклад обласного підпорядкування.

Через військову агресію рф руйнувань зазнали 89 закладів культури. 32 заклади вже відновлено повністю, частково – 7, у процесі відновлення – 12.

У 2023 році туристичні об'єкти області відвідали понад 359 тис. осіб, що майже у 3 рази більше, ніж за 2022 рік (126,3 тис. осіб). Сума надходжень туристичного збору до місцевих бюджетів області склала понад 1,5 млн грн – в 1,5 разу більше, ніж за 2022 рік. Надходження до місцевих бюджетів від суб'єктів туристичної діяльності – 11,18 млн грн (на рівні 2022 року).

Діють 30 конфесій, до яких належать 953 релігійні громади. У 2023 році зареєстровано 22 статuti релігійних громад та змін і доповнень до статутів

релігійних громад (з них 7 статутів – зміна підпорядкування у зв'язку з рішеннями релігійних громад перейти до Православної Церкви України).

Чернігівська область займає одне з провідних місць в Україні за кількістю об'єктів культурної спадщини. У 2023 році підготовлений перелік з 2077 пам'яток історії та монументального мистецтва для занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Виявлено 13 нових об'єктів історії та 6 – археології.

У квітні 2023 року затверджено обласну Програму сприяння функціонуванню української мови як державної в Чернігівській області на 2023 – 2028 роки.

Реалізується обласна цільова програма національно-патріотичного виховання на 2021 – 2025 роки.

У 2023 році заходи, спрямовані на утвердження української національної та громадянської ідентичності, проводилися в закладах освіти та культури, а також КУ «Чернігівський обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради з урахуванням безпекової складової. Загалом проведено понад 25 тис. заходів національно-патріотичного спрямування.